

7

Kertomus Raisen Pappilanmäen eli Tyynelän

poltokeuhkitaikainiston kairauksesta

v. 1946.

Ville duho

I.
Kertomus Raision Pappilanmäen eli Tyymelän
viikinkikautisen polttokeuhkakalmuston kaivauksesta
20.5. - 20.6. 1946.

Kertomukseen liittyy 8 karttaa sekä K.M:n numerolla
11587 luettelut esineet ja löydökset.

Kuten vuoden 1945 kaivauskertomuksesta ilmenee oli
Raision provostilla M. Sojnilta tarkoitus suorittaa huvila-alueellaan
Raision Pappilanmäellä eli Tyymelässä lisärakennustoita ja parvata-
nulta perunamaata keväällä 1946. Tästä syystä sai allekirjoitett-
ut lehtijärkeen jatkaa paikalla jo vuonna 1939 aloittamiaan
tutkimuksia. Tehtävän suoritettiin ajalla 20.5. - 20.6. 1946, jolloin
apulaisena toimi kahden viikon ajan - 20.5. - 1.6.46 - ylioppilas
Riitta Hanpula.

Tällä kerralla tutkittiin kalmistoaluetta viidestä eri
kohdasta, yhteensä n. 224 m².

Kaivausalue I.

Kaivausalue I avattiin kahden kallion välisessä notkel-
massa, huvilasta parikymmentä metriä länneen (kts. yläkartta v:sta
1945), minkä parvata (mista provosti Soini oli suunnitellut). Notkelmaa
ei tutkittu kuitenkaan kokonaan, vaan vain vajaat puolet, 88 m²
- notkelman pohjiossa - koska provosti, huomattuaan tutkimusvai-
heen aikana alueen kiivyyden ja kallioperäisyyden luopui suunn-
itelmastaan. - Tähän kaivausalueeseen liittyy kartat I - IV, v:st.
(myös v:n 1945 pintaprofiilipiirros (kartta 6).

Alue on pinnaltaan tasaisista sekä suurinmaku osaksi

puutonta ja pensaatonta nurmikkoa. Vain sen reunoilta kasvaa jokunen puu. Maaperä vieltää tasaisesti etelään ja pohjoiseen taitelkohdan osuessa puutulinjalle II (G II - C II); kartta I.

Humuskerrakien paksuus vaihteli 8 senttimetriltä 18 cm, ollen ohuinta kalliopinnalla, muualla pakumpaa. Kulltuurikerros oli väriltään tummaa, paikoitellen aivan mustaa, hiikisirua sisältäviä. Sen paksuus vaihteli muutamasta senttimetristä 20 cm, ollen siis melko ohutta. Runduista G:16-15 ja F:16 se puuttui täydelleen. Näistä runduista paljasti kohta turvekerrakien alla puhdas savimaa. Savnen maaperä oli myöskin runduissa G:14 ja F:15. - Runduissa E:16 oli kulltuurikerros tavalloman ohut, vain parin kolmen senttimetrin paksuinen sekä väriltään tummanruskeaa. Runduissa D-E:13 oli maaperä taas erikseen mustaa. Vert. karttija II-IV. - Yleensä oli kulltuurikerros kartalla I ja II näkyvän kallioliikkeen, joka jakaa kaivausalueen tavallaan kahteen osaan, lounaispuolella väriltään tummempaa kuin koillispuolella.

Seiväys oli harvanlaista ja enimmäkseen 1-kerrosta; harvinta se oli runduissa E:16-G:16, missä sitä ei käytännöllisesti halven esiintynyt lainkaan, mutta tiheä puuturvikerrallaan ylöspäin mentäessä, ollen tiheintä edellä mainitun kallioliikkeen ylä- eli lounaispuolella. Erikoisen tiheitä liivipesäkkäitä tavattiin runduista D:12, E:12, D:11 ja F:10, missä liivet olivat osin kahdessa kerroksessa (vert. karttija II-III) sekä varsinkin rundussa E:11 ison maakerien itäpuolella, missä liiviä oli paikoitellen neljäkin kerrosta päällekkäin (kartta II). Tulen jälkiä tavattiin useammassa kohdassa. - Runduissa F:15, mikä sijaili kaivausalueen harva liivisimmissä osassa (kartta II) oli liiviä suhteellisen runsaasti ja kaikki kuu-

mundesta haljennuita. Kiveyksen alla paljasti paku hiili- ja nokikerros, joka ulottui maanpinnalla lukuun 56 cm syvään. Saman tapaisia, joskin pienempiä ja selvärajaisempia nokiläiskä tavallia vielä rundussa D:12 2 kpl., halkaisujallaan n. 30-40 cm (kartta II). Toisen näistä oli selvästi kivien alla (vt. kartta II) ja vain noin 10 cm paksu, toinen enemmän kivien välissä ja n. 18 cm pakva. Kolmas samanlainen ja suunnilleen samankokoisenkin nokiläiskä paljasti kiveystä purettaessa rundusta D:11 (kartta III) ja oli sen pakvuus vain 7 cm. Tämä läiskä oli muodoltaan enemmän soikea tai ellipsimäinen, kun taas rundusta D:12 tavallit olivat pyöreähköjä. Yhdessä nämä kolme läiskää muodostavat selväpöytäisen kaaren. - Palaneita kiviä ja niiden alla ja ympärillä erikoisen mustaa maata tavallia vielä rundusta D:13, varsinakin sen pohjoisosasta, kalliokielekkeen ja ison maakuivin päältä (kartta II).

Löydöksiä kertyi verraten vähän, vain 28 luettelonumeroa (11587:1-28), joista mainittakoon seuraavat: piillejä tai piilitä kappaleita 15, karkunhammasriipukuita 2, 1 väkipunkko - väänneily, 1 paultapengas ja pronssista punnusta. Viimeksi mainitut ovat löytyneet molemmat puhtaasta saviesta rundusta g:16 ja liuovat aikoinaan ylempää tainno vierineet. Miltä tavoin rundusta g:15, niin ikään puhtaasta saviesta tavallit piilitä ja piilitä keskiosassa ovat paikalleen joutuneet, siitä on vaikeampi se- littää. - Kokonaisuutena katsottuna olivat löydökset hajalleen yli koko kaivausalueen, muodostamalla mitään erikoisempia esi- ne ryhmiä tai ryhmityksiä. Mainittakoon kuitenkin, että väki- punkko (11587:7), karkunhammasriipukuit (11587:6, 9) ja paultapengas (11587:16) löytyivät kaikki lähekkäin, edellä mainitun kaivausalueen kahleen osaan jakavaa kalliokielekkeen ympäriltä; n:o:t 11587:6 ja 11587:7 olivat suunnitain saman "kuikkeen" sisäpuolella,

kuulunkin siten, että ns. kerkunhammasriipus oli muutamau-
sentin ylempänä kuin väkipuukko (vrt. kartta II). - Pundut
E:16, F:16-15, D:13-11 ja F:10-11 olivat täysin löydöttömät.
- Silmiin pistävää on, että täällä, näinkin laajalla alueella
(88 m²) tavattiin vain 7 saviastian palasta ja 1 palanut
luunjiru, kun taas kaivausalueen itärinteellä suorilehtuisissa
kaivauksissa kumpiakkin on esiintynyt suhteellisen runsaasti.
Saviastian palasta on viisi löydetty pundusta E:11, yksi pun-
dusta E:10 ja yksi pundusta E:13, kalliokielekkeen koillispuolelta.
Palanut luunjiru löytyi pundusta F:13. - Esineet löytyi-
vät kivien välistä ja niistä on kaikissa tulossa olo jälkiä.

Mainittakoon lopuksi, että paikalla kerrotaan aikoinaan
sijainneen Siirin Talon keuhkylädon. Tätä tietoa vahvistaa se,
että kaivausalueen pundusta D:10 löytyi ns. muumakukko,
vahvasti puostuessa, joka on valtan hyvin saattanut olla k.o.
ladon ovesta. Missä määrin tätä tarkoitusta varten on paikal-
ta väännetty kiviä vai onko laivinaan on vaikea sanoa.

Mainittakoon lisäksi vielä, että pundusta G:14 löytyi
ikkunakasia ja pundusta G:16 tiilen muremia, jotenka kai-
vausalue ei ole säilynyt ainakaan kokonaisuudessaan
koskemattomassa asussa.

Kaivausalue II.

Kaivausalue II avattiin allekirjoittaneen Raimon Pappilan-
mäen kaivostoalueen tarkastuskerätyksessä 22.5.45 mainitun
yhdistelyn sauna- ja halko vajo rakennuksen eteläseinustalle (kts.
v:m 1945 kaivauskerätykseen liittyvää yleiskarttaa). Rovasti Jouni
aikoo nimittäin laajentaa halko vajoaansa, hiiteriään, tähän suun-
taan. Täällä tutkittiin 64 m²:n laajuinen alue (kartta V).

Kuten vuoden 1945 yleiskartasta ilmenee on kaivausalue II
suureksi osaksi rikkomainen ja tutkimustöiden kuluessa kävi
selville, että täällä on kaivostoalue säilynyt koskemattomana
vain ruutu rivillä VI (VI:a-c), missä humuskerroksen paksuus
oli n. 10-15 cm ja kulttuurikerroksen 5-10 cm, väriltään kulttuurikerros
oli tummankelta-harmaata. - Ruuduissa VIII - VII:a oli kohta turus-
kerroksen alla kalliopohja.

Löylyjä keräsi täältä 37 luottelunumeroa (11587: 29-65),
josta 1 sirppi kahkana kappaleena, niillejä 5 ja niiden kappaleita
21, palanutta lasimassaa 18 palaa, keramiikkaa 7 palaa, savi-
liiviseltä 3 kpl. ja 1 palanut suuriru. Löylyjä oli kaidista ruuduis-
ta, lukuunottamatta ruutuja VIII:b - kokonaisuudessaan jätetuoppaan
(vrt. ed. main. yleiskarttaa) - VII:a ja VI:a. Eniten niitä keräsi ruutu-
rivistä c (X-VI:c) sauna-halkovajo rakennuksen seinustalla,
mm. sirppi ruudusta VIII:c, mutta näistä on turhin yleiskarttaan alttu-
peräisessä asemassaan, vaan löytyivät, n:o:aa 11587: 43 ehtiä lukuun-
ottamatta, myllätystä maasta ja osa niistä saattaa olla ja var-
maan onkin peräisin sauna hiiteri rakennuksen kohdalla. Ovat jau-
tuneet löylypaikalleen k.o. rakennusta rakennettaessa. - Kävi siis
selville, että sauna-hiiteri rakennus on osunut kauttaaltaan kaivostöön.
Tutkimusten täällä päättyneet löylytettiin kaivausalueen keskelle jäänyt
jätetuoppa rovastin pyynnöstä.

Kaivausalue III.

Koska siltä alueella, minkä porosti sai vuonna 1939 luvalla raivata puutarha maaksi (kts. kartoituksia n:o 1939 kaivauksista) oli tullut esille löydöjä (11533:431-446), joiden epäiltiin viittaavan puunnihautaukseen (kts. kaivauslupomusta vltä 1945), päätin tällä suunnalla halmutta suorittaa koekaivauksen. Tästä syystä avattiin kaivausalue III vuonna 1945 tultutusta alueesta n. 18-19 m itään (kts. yleiskarttaa vltä 1945), kohdalla, mikä oli jo aivan alava, kuleu selin, mistä ohiaut löydöt 11533:431-446 (ort. pintaprofiilijärjestä vuodelta 1945, kartta 6). Täällä paalutettiin 40 m²:n ruutuinen alue, josta sittemmin tultuilla vain 24 m², koska kaivauksen aikana ilmeni, että tällä kohdalla on puunnihautoja turha hakea.

Maaperä oli kovaa savia ja vain ruuduissa G₁-F₁:10-11 oli ohut kerros tummaa kulltuurikerrosta - sen alla savi - sekin rikkonaisia ja myllättyä. Selvästi saattoi todeta, että paikalla oli räjäytetty joko yksi tai useampia kiviä. Tästä ohiaut todisteena paikalla tavatut terävä, sormaiset kiviin kirut ja kappaleet, joista selvästi nähti, että murskointi oli "tuore", sekä sekainen maakerrosjärjestys.

Löydöjä kerlyi vain 8 kulltelonumeroa (11587:66-73): 1 pautanaula ja 1 sellaisen lasi (niilin kappale, 1 pieni pieni, ohut pautarings, 2 palaa sulanutta lasimassaa, 10 saviaslian murusia ja 3 kiviä palanutta kiviä.

Kuten kartasta II näkyy, ulotettiin kaivaus neljässä eri kohdalla yli puolen metrin syvyyteen, mutta tulokset; savi oli kosteamatonta, eikä mitään puunnihautaukseen viittaavaa merkkejä siinä saatuun havaita.

Kaivausalue IV.

Kaivausalue IV (kartat VII - VIII) avattiin puustannon pyynnöstä kuvitusta n. 2 m luoteeseen (ks. yleiskartta v:stä 1945). Täällä nimittäin isot, maanpinnalle ulottuvat kaivinkolot haittaavat jään määrin puustehatöiden suorittamista, että puustinno suunnitelti niiden poistamista ja alueen tasoitamisista. - Täällä tutkittiin 40 m²:n alue ja löydäjä keräsi 108 luultelo numeroa (11587: 74-181), siis huomattavasti enemmän kuin alueilla I-III yhteensä.

Alue oli epätasaista, luoppaista, kivikkaista, pohjaveen viettävää pinnella kalliopinnan lupeella. - Turvekerron vahvuus oli n. 10-20 cm.

Kulttuurikerros vahvuus 5-35 cm, oli päällään kypsin lummaa, runsaasti hihiä sisältävä; vahvinta se oli puidussa XII:c ja yleensä alueen yläosassa vahvempaa kuin aliosassa, linjalla f (vrt. kartta VIII). Tässä yhtädessä on syytä mainita, että turvekerron linjalla e, oli ohut, vain n. 10 cm vahvuinen, johon ilmaisesti tasoitustöitä. Tummavärisä, avian puusta oli kulttuurikerroksen väri puidussa XII - XI:b (ks. kartta VIII, reitinväisillä alue). - Kulttuurikerros oli pilkkoista ja suuresti härsinyt luumupuu- ja harviaismerjapensas itutuksista (vrt. kartta VIII), lisäksi puidussa XI:b, sen kaakkaisluomuksessa oli maa mykällyä - räjäytetty kiviä? - Jotkut tulenjätkeä ei havaittu, muualla kuin puidussa XI:d (ks. kartta VIII).

Löydäjä keräsi, kukaan jo mainittu, huomattavasti enemmän kuin alueilla I-III yhteensä. Ennen osa niistä oli kivien välissä, joku ne selvästi kivien alla. Mitään esiöryhmiä ei esiintynyt. Poltettua luuta ja kerosiikkua oli tasaisesti hajallaan millei yllä koko alueen, luutumattamalle puutua XI:d, missä sitä esiintyi puidun eteläluomuksessa pesäälleerä (vrt. kartta VIII). Täällä paljasti myöskin kivien alla epä-

muotoinen, mutta selviä rajanvetoa (vrt. kerta VIII;
pundulella kotta), jonka vahvuus oli n. 8 cm. - Löydöistä
mainittakoon seuraavat: 2 rannepengasta, 1 tulupanta,
4 kirkkumammassuippusta, 1 miesten väistön panta, 2
piintä pumkkoa ja 3 kuitaendurjon kuitelmaa. Loput
olivat luntia, heremükkeä, nüttejä, pronssikelajoja, pronssi-
sollin kappaleita, kaulapenkkaan kappaleita, pronssi-
ja lasikelmia, pronssiterukkeita, epämaureissa pronssi- ja
panta kappaleita jne. Kaikista näkyy selvästi, että ovat
olleet tulossa.

Kaivauksen päätyttyä täällä, haudattiin isommat ki-
vet maahan. Alue täydeltiin ja tasotettiin porostin pyynn-
nästä halkovapaasta luodulla torkylällä (sehanpuraa, las-
tija jine.) ja peitettiin lopuksi nurinpäin kiännettyillä turpeilla,
joiden päälle levitettiin tasaisena kerroksena kaivettaessa
syrjään haitetty maa. - Vermaa on, että alueella istutettujen
hummupuiden jo harvaimmerjapensaan alla löytyy vielä
ehkä runsaastikin löydöksiä. Tutkimuksen aikana jät-
rettiin porostin taidon ja luvalla yksi hummupuu paikallaan
ja sen alus tulttiin, jolloin saatiin kottalaurin löydöksiä.
Tämä rundussa XIII: c ollut hummupuu jätettiin puutuma
XII: c sen jälkeen kun viimeksi mainittu panta ensin oli
tultilla.

Kaivausalue V.

Kaivausalue V oli pieni, kävettään vain kaksi puuta eli 8 m². Se avattiin puustinman pygmnöstä, kohdalla, joka on n. 7 m (6.7 m) lännelänaasaan sauna lähtöpakennuksesta (krt. n:o 1945 yleiskarttaa) omenapuiden ja pienen pensaiden välissä; tarkoituks oli laittaa tänne joitakin istutuksia. Tuo pieni alue liittyi kuitenkin v:n 1945 kaivausalueeseen, jonka puudutusjärjestys oli helppo löytää vuonna 1945 maahan lyötyjen paalien ja omenapuiden avulla. - Löytöjä tehtiin täällä 5 metsälönnönnumerolla (11587:182-186): 1 nru palamutta lunta, lauhelmaa ja sellaisia puoliikas, panta puittuja 5, niitin kappaleita 26, savitiivislettiä, kuonaa ja pari savitiivian murua.

*

Mitään uusia painaus- ja istutuskohteita ei paikalla tulla porattiin ja puustinman sanojen mukaan lähivuosina suorittamaan, jotenka kävettäkseen, ottaen huomioon Muinaistieteellisen Toimikunnan mitat käyttövarat, kiitollisuuksia alueella ei ole lähivuosina välttämättä suoritettava. Jos uusia suunnitelmia syntyy suvattiin niitä ilmoittaa Muinaistieteelle Toimikunnalle. - Mainittakoon vielä, että v:n 1945 yleiskarttaan merkitty "Tämä kallion väli loppu päivätä" tarkoittaa vain lyhyen välin yläosaa k:n kohdalla, missä kalliota putti vain 1-2 cm paksuinen turvas; kallionvälin alaosaa sen sijaan, avian liki tämän puuden kaivausalueella, on kalvunsa, ja tehdyt kokeivaukset antoivat täältä seuraavat löydökset: 11587:187 - kerosenkengän muotosen soljen pappi; 11587:188 - niitin puoliikas. Suvilan väli on tietojen avarasta.

Koska paikhalluonnalla liidului huhuja suunnitelmasta palautettiin Raimon Pappilax nimisi pika-asutusta varten, suoritti saarel-

heen eteläosassa hiekkavälikkoja, joista löydettiin si ilmaantuneita, mutta humuskerroksen alla oli maa paikalla paikoin hyvin lummaa ja hiikkirua sisältävä, joloka kulttuurikerrosta näkyi siinäkin Tammelin osassa mäkiä. Jos alue todella joutuu palstoitettavaksi, on paikalla välttämättä suoritettava laajempia kulkumutkia. Keskustelin hyreisestä palstoittamisasiasta Rairion luonnan esimiehen Kaakosen kanssa, ja hän mainitsi todella sellaista suunnitelmia olevan, mutta että paitsolaiset koettaisivat saada hyreiden halmustopmaiden säästelyksi, mikä Kaakosen mielipiteen mukaan tulee tapahtumaan.

Vaikka lähiruonia ei siis pitäisi olemaan mitään välttämätöntä aiheita suorittaa Rairion Pappilamäellä oli Tyynelässä hiekkavälikkoja, on paikalla kuitenkin käsiteltäviin jätettä silmällä jo yksin mainitun pika-aruustoiminnan puolesta ja päältä.

Helsingissä, Tammikuun 20 p:nä 1947

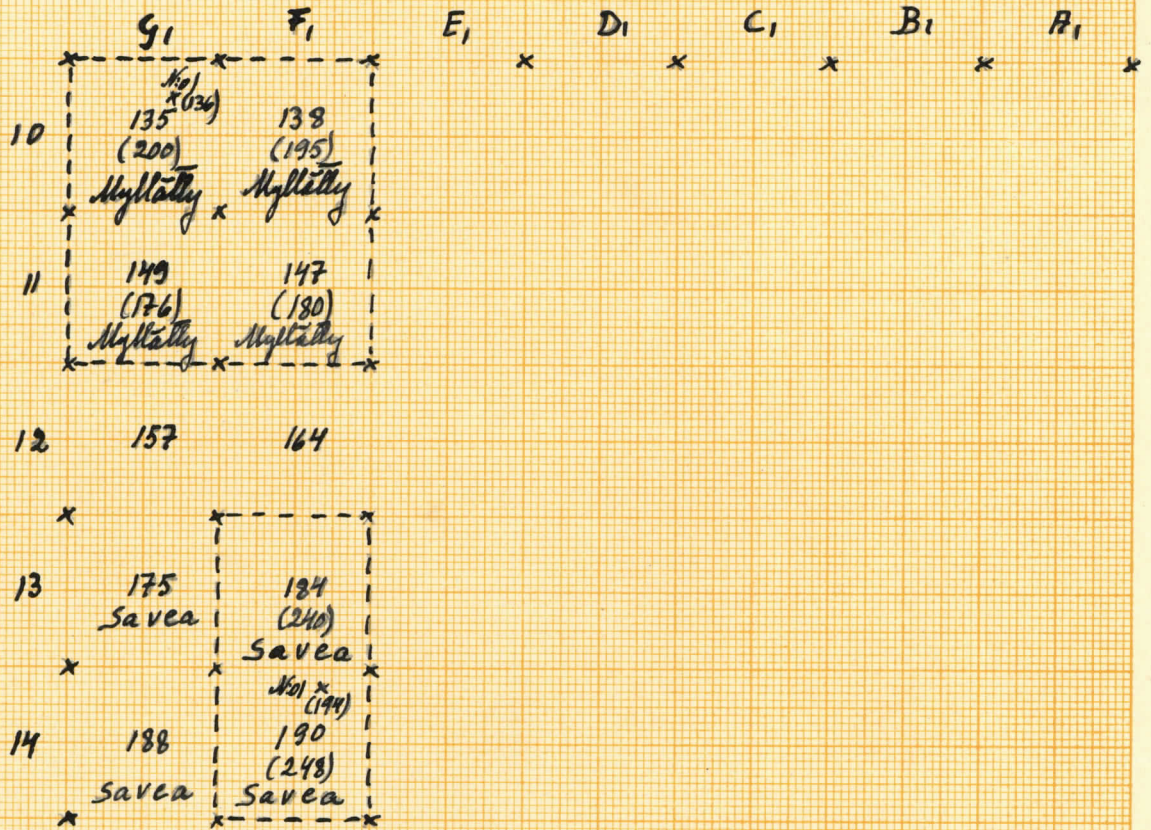
Fil. mait. V. duho

Kp 020

Kaivausalue III.
kartta VI.

Raisio, Pappilänmäki eli Tyynenmäki
1:100

Piirt. V. Luoto-46.

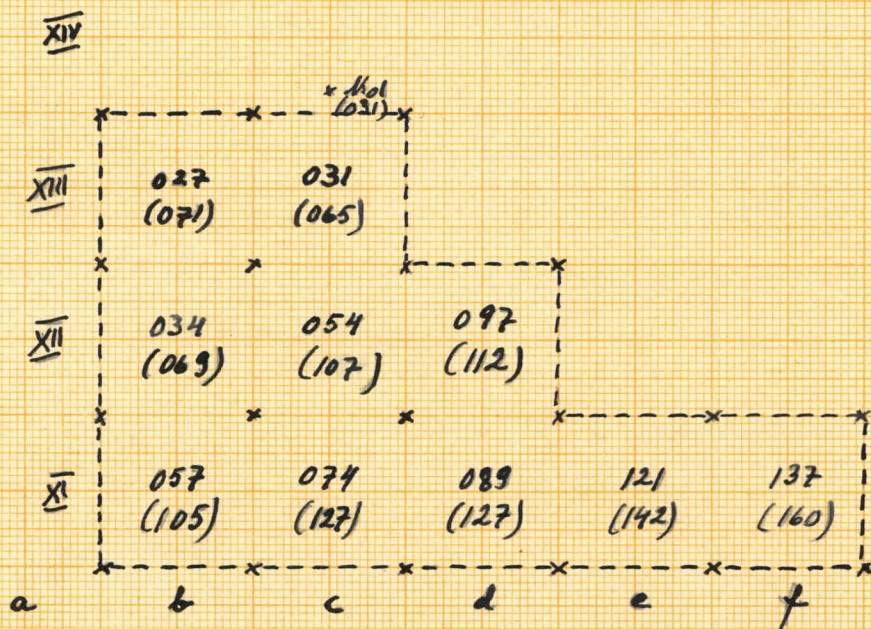

Kainausalue IV
 kartta VII.

top. 153.

Raisio, Pappilamäki eli Tyymäla
 Vaakituskartta 1:100

Piirt. V. Luho-46.

Kaivausalue II.
 kartta V.

Raisio, Pappilammäki eli Tyyneleä

kp. 102.

1:100

Piir.T. R. Hannula 1946.

	a	b	c
IX	191 (209)	173 (193)	172 (190)
	x	x	x
IX	189 (209)	190 (208)	172 (207)
	x	x	x
VIII	200 (206)		182 (214)
	x	x	x
VII	210 (222)	212 (230)	185 (206)
	x	x	x
VI	240 (261)	232 (246) No 3 (251) No 4 (248) No 1 (245) No 2	211 (233) No 1 (238) No 2

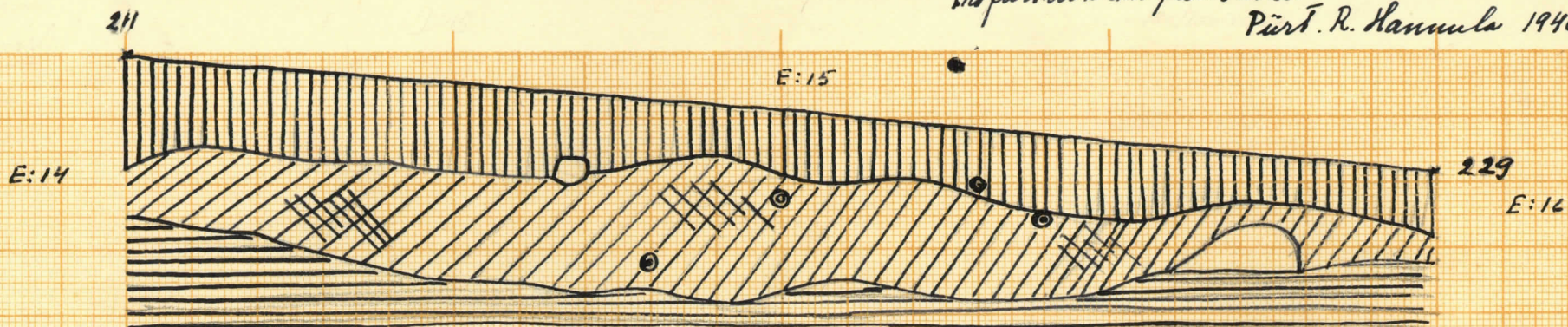
Kartta IV.

Kaivausalue I.

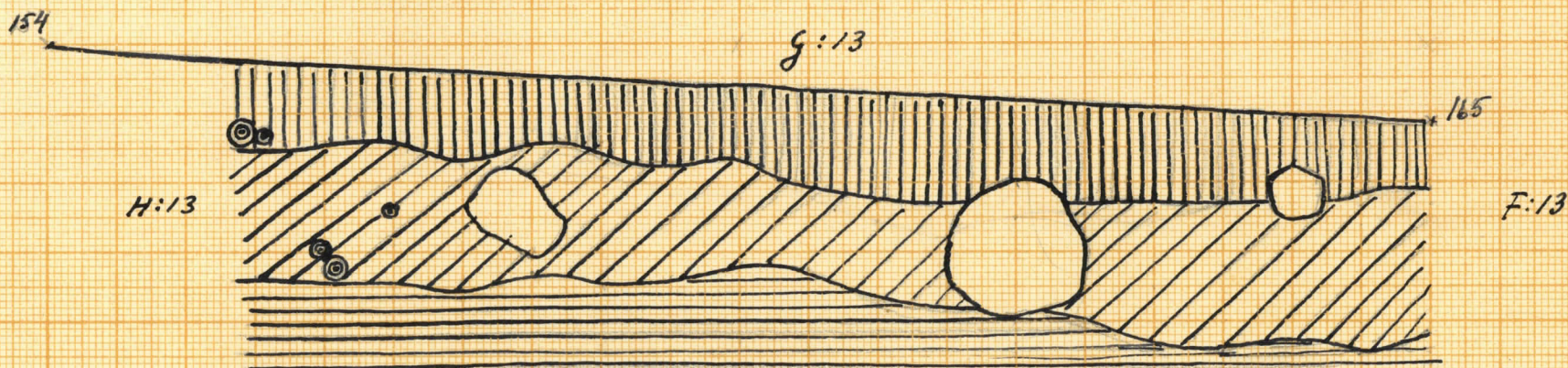
Raisio, Pappilamäki eli Tyynela

Profuili-leikkauspiirroksia.

Piir. R. Hannula 1946.

Profuili-leikkaus linjalla E:15-D:15. - 1:10

Profuili-leikkaus linjalla g:13-g:12. - 1:10

|||| humos

//// tumma maa

musta maa

=== jankko

⊙ juuri

○ kivi

A 4 210x297 mm

TH. WULFF, No 106

Kartta I
Kp. 120

Kaivansalue I v. 1946.

Raisio, Pappilanmäki eli Tyymelä
Vaakituskartta 1:100

Piirt. R. Hanjala 1946

